

Vejledning for valgfaget filmkundskab

På denne side finder du læsevejledninger for valgfaget filmkundskab. Vejledningen indeholder blandt andet en beskrivelse af undervisningens tilrettelæggelse og indhold og en uddybning af fagets kompetenceområder.

Fold alle afsnit ind ✕

1. Valgfagets identitet og rolle

Film er en kunstart, og film er et formsprog. I valgfaget filmkundskab skal eleverne lære filmkunsten at kende gennem varierede og inspirerende filmoplevelser, og de skal lære at beherske filmmediet som formsprog gennem produktion og analyse af egne og andres film.

Filmkundskab er et udtryksfag og et kommunikationsfag, og elevernes kreative arbejde med produktion af filmiske udtryk er i centrum. Eleverne skal opnå kompetencer til at skabe personlige og varierede filmfortællinger og til at kommunikere et indhold og et budskab gennem filmmediet.

Filmkundskab er desuden et æstetisk fag, der har fokus på elevernes kompetencer til at fortælle medrivende historier og kommunikere ved hjælp af filmen som formsprog. Der er således stor vægt på arbejdet med sanselige udtryk og virkemidler, og på hvordan man fortæller en god historie i lyd og billeder. Dette arbejde omfatter også håndværksmæssige og tekniske kompetencer, der er en forudsætning for at kunne anvende filmens formsprog i praksis.

Eleverne skal i filmkundskab opleve en bred vifte af film og filmiske udtryk spændende fra centrale klassiske filmværker til helt tidsaktuelle filmiske udtryk som fx reklamefilm, korte film på sociale medier og viral markedsføring, der låner filmmediets udtryk. De skal i den sammenhæng stifte bekendtskab med forskellige filmgenrer og filmhistoriske perioder. Formålet er at give eleverne en bred viden om filmen som kunstart og give motivation og inspiration til deres egne produktioner.

Faget har desuden fokus på, hvordan film og levende billeder indgår i samspil med andre medieudtryk på forskellige medieplatforme. Eleverne skal således producere film både som selvstændige værker og som filmudtryk, der indgår som element i en multimodal mediekommunikation – fx på et website eller på sociale medier. Eleverne skal også opnå kompetencer til at dele deres film med andre og gøre dem synlige og tilgængelige for et bredere publikum og for definerede målgrupper.

Eleverne skal arbejde med filmen som medie i et kulturelt og samfundsmæssigt perspektiv med fokus på, hvordan filmen igennem tiderne har været med til at definere samfundet og kulturen. Elevernes egne film og deres film- og medievaner er en naturlig del af fagets indhold og inddrages i undervisningen.

Filmkundskab har en vigtig rolle at spille i forhold til de fleste af skolens øvrige fag, hvor kommunikation med film og levende billeder har en naturlig placering. Mest oplagt gælder det dansk, hvor denne vejledning med fordel kan inspirere og kvalificere arbejdet med at producere og analysere film. Film og levende billeder benyttes desuden i mange fag til at formidle et fagligt indhold, og elevernes filmfaglige og kommunikative kompetencer kan kvalificere deres evne til at analysere og vurdere – fx kilder og formidling i fag som samfundsfag og historie.

© Colourbox

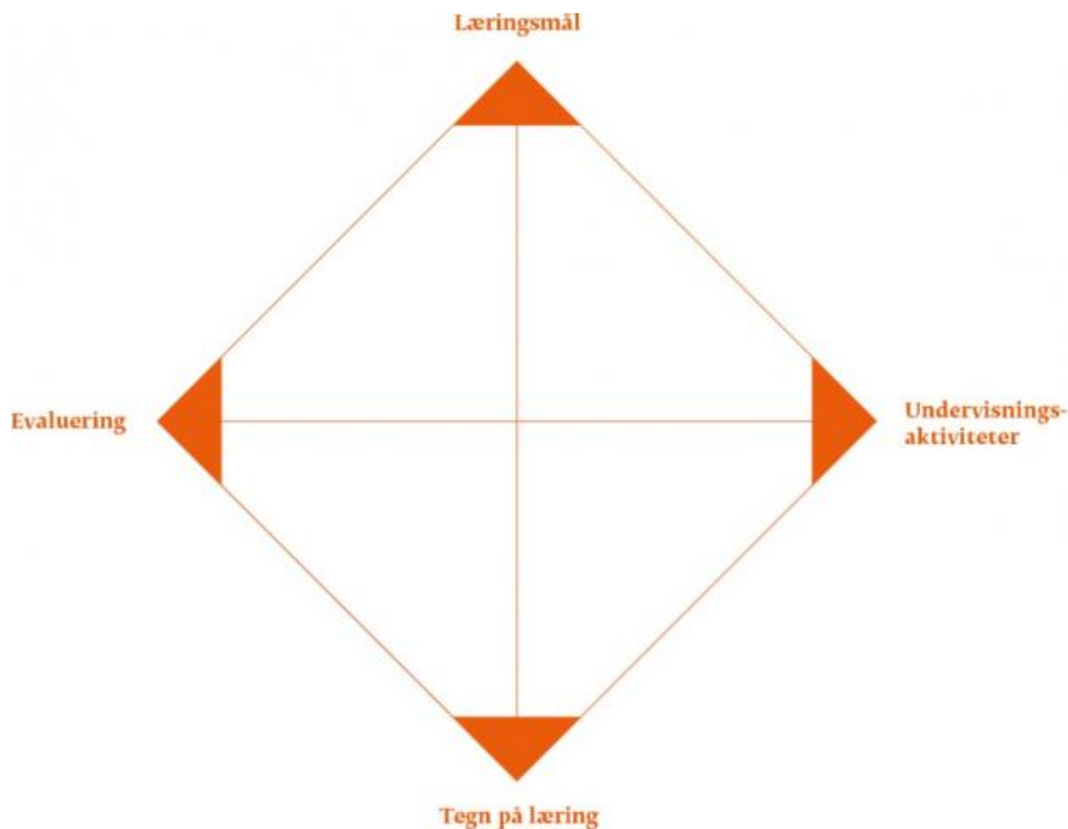
2. Læringsmålstyret undervisning

Den læringsmålstyrede undervisning tager udgangspunkt i et systematisk arbejde med læringsmål. Læringsmålene er mål for det, eleverne skal lære og er styrende for lærerens valg af undervisningens indhold, forløb og aktiviteter. De nye Fælles Mål skal understøtte lærerens arbejde med læringsmål.

2.1 Den didaktiske model: Fire indbyrdes afhængige faktorer

I læringsmålstyret undervisning hænger valg af læringsmål, valg af undervisningsaktiviteter, tegn på læring og evaluering tæt sammen i alle faser af undervisningen.

Når et forløb har afsæt i nogle bestemte læringsmål, vælges undervisningsaktiviteter, der fremmer netop disse læringsmål. Samtidig overvejer læreren tegn, der kan vise, hvor langt eleverne er i forhold til at opfylde læringsmålene. Valg af undervisningsaktiviteter hænger også sammen med, hvad evalueringen fra sidste forløb viste og dermed, hvilke læringsmål og undervisningsaktiviteter der vil skabe passende læringsudfordringer for alle klassens elever. I læringsmålstyret undervisning sigtes altså hele tiden mod et mål for elevernes læring.

© Undervisningsministeriet

Model 1: Relationsmodellen

Relationen mellem de fire indbyrdes afhængige dimensioner kan illustreres ved ovenstående model. Nedenfor gennemgås de fire dimensioner af relationsmodellen.

Det er lærerens opgave at nedbryde – eller omsætte – Fælles Mål til konkrete mål for, hvad eleverne skal kunne ved afslutningen af et undervisningsforløb. Det er mål, der angiver skridt på vejen til at nå det fælles læringsmål, og mål der kan forklares og gøres tydelige for eleverne. Med det udgangspunkt kan læreren skabe passende læringsudfordringer for alle elever.

© Undervisningsministeriet

Model 2: Nedbrydning af Fælles Mål til læringsmål for det enkelte undervisningsforløb

De indholdsvalg, valg af aktiviteter, af opgaver og af processer, som læreren foretager, skal være begrundet i, hvordan de understøtter alle elevers læring. Undervisningsaktiviteterne skal også planlægges med sigte på at give læreren viden om elevernes læringsudbytte, så læreren kan give eleverne feedback.

Læreren skal også afgøre, hvordan lærere og elever kan se tegn på, at målene er nået. Tegn er kriterier for målopfyldelsen og kan bestå af det, som eleverne kan kommunikere, færdigheder, de kan demonstrere i praksis, eller produkter de kan skabe. Lærerens tolkning af tegnene hjælper læreren med at vurdere elevernes læringsudbytte og danner grundlag for lærerens feedback til eleverne om deres læringsresultater.

Læreren skal løbende evaluere, hvor eleverne er i forhold til læringsmålene, og hvordan de kan støttes og udfordres i at komme videre i retning af målene. En formativ evaluering gør det muligt for læreren at give eleverne feedback på deres læringsudbytte undervejs i forløbet. Den formative vurdering af elevernes læringsudbytte undervejs følges op af en summativ vurdering af samtlige elevers læringsudbytte, som danner afsæt for planlægningen af det næste forløb.

Læringsmålstyret undervisning foregår gennem tre faser: Planlægning, gennemførelse og evaluering. I hver af de tre faser har læreren øje for sammenhængen mellem læringsmål, valg af undervisningsaktiviteter, tegn på læring og evaluering, så alle elever får passende læringsudfordringer.

Læs mere om læringsmålstyret undervisning i Undervisningsministeriets vejledning om læringsmålstyret undervisning under relaterede moduler.

I nedenstående afsnit gennemgås de centrale overvejelser om læringsmålstyret undervisning i valgfaget filmkundskab ud fra et eksempel på et undervisningsforløb.

2.2 Læringsmålstyret undervisning i filmkundskab

Filmkundskab er et kommunikationsfag og et æstetisk fag, og det overordnede mål for faget er fokuseret omkring elevernes kreative udtryk og kommunikation med filmen som formsprog. For at kunne opfylde dette mål skal eleverne have viden om en række faglige hovedområder, og de skal have kompetencer til at udnytte denne viden både til at analysere og til at producere filmiske udtryk. For at kunne producere film skal eleven have såvel formsproglige færdigheder som teknisk-håndværksmæssige færdigheder. Når man opstiller konkrete læringsmål, kan de således systematiseres teoretisk og rationelt inden for dette målhierarki.

Et forløb i filmkundskab tager udgangspunkt i et emne eller en særlig filmisk udtryksform, og de færdigheds- og vidensmål, der knytter sig til aktiviteterne i forløbet, nedbrydes til konkrete læringsmål, som passer til den givne sammenhæng. Der vil ofte være flere sæt læringsmål, der er relevante for forløbet, men det er vigtigt at skitsere et egentligt formål med forløbet, så konkretiseringen og udvælgelsen af læringsmål ud over et afsæt i færdigheds- og vidensmålene kan fokuseres mod et egentligt formål for forløbet.

Planlægning

Undervisningen i filmkundskab planlægges således, at arbejdet om og med film indgår i et naturligt vekselvirkningsforhold. I planlægningen skal det overvejes, hvorledes arbejdet kan indgå i faglige, tværfaglige og projektorganiserede sammenhænge. Sammenhængen mellem budskab og kommunikationsform overvejes nøje.

I planlægningsfasen formuleres tydelige læringsmål med udgangspunkt i forløbets formål og med afsæt i de færdigheds- og vidensmål, der er i fokus. Formuleringen af læringsmål skal bygge på det, som eleverne har erfaret i tidligere forløb, og tilpasses elevgruppens læringsforudsætninger generelt. Det betyder, at læreren skal have overblik over hvilke filmiske virkemidler og filmdramaturgiske teknikker, eleverne tidligere har arbejdet med.

De valgte færdigheds- og vidensmål nedbrydes til et eller flere læringsmål med en formulering, som kan være trin på vejen til at opnå pågældende færdigheds- og vidensmål. Formuleringen af læringsmålene skal være så enkel og klar, at eleverne kan forstå, hvad det er, de skal kunne ved forløbets afslutning. Det vil være naturligt at inddrage eleverne i forbindelse med udfærdigelsen af læringsmålene, således at eleverne kan føle ejerskab i forhold til disse mål.

For at kunne vurdere elevernes læringsudbytte undervejs, skal læreren gøre sig klart, hvordan der kan iagttages tegn på læring, så eleverne kan vejledes og få respons undervejs i forløbet.

Gennemførelse

Præsentation og finpudsning af læringsmål vil være en del af indledningen til forløbet, hvor læreren fremlægger og italesætter forløbets overordnede rammer. Gennem forløbet gives eleverne løbende respons og vejledning i forhold til de tegn på læring, som læreren har opsat. Det kan være nødvendigt at justere læringsmålene og tegnene undervejs, hvis det viser sig, at der er skudt over eller under det realistiske mål. Der kan differentieres i forhold til metoder og brug af digitale værktøjer, hvis enkelte elever har brug for ekstra udfordringer eller måske særlig hjælp til en opgave. Undervejs i forløbet samtaler læreren løbende med eleverne for at vurdere, om eleverne er på vej til den ønskede læring. Denne samtale kan foregå i fællesskab i klassen, hvor eleverne giver hinanden respons på de foreløbige resultater i forhold til læringsmålene, eller den kan foregå mere individuelt i forbindelse med filmproduktionen.

Læreren fokuserer helt overordnet på at støtte og udfordre elevernes arbejde med produktionens udtryk og indhold.

Evaluering

Evalueringen bruges både til at fokusere på, hvad der er lykkedes, og hvad der ikke er lykkedes, og den kan således bruges aktivt, når eleverne skal sætte læringsmål til den næste produktionsproces med spørgsmålet: Hvad skal jeg arbejde på at blive bedre til i min næste produktion? Læreren har det overordnede ansvar for tilrettelæggelsen af en konstruktiv og fremadrettet evalueringsproces, men det er afgørende, at alle elever inddrages og dermed lærer at give hinanden både positiv og negativ kritik på en konstruktiv måde. Det er en afgørende kompetence for at kunne indgå aktivt i kreativt teamarbejde.

Evaluering i filmkundskab kan foregå på flere forskellige måder. Det er væsentligt, at der i forbindelse med evaluering er tale om en systematisk tilgang, der jævnlige informerer og sætter fokus på praksis, og som kan rumme afsæt for en fremadrettet ændring eller justering af praksis. Enhver form for evaluering må således have fokus på en mulig konsekvens i forhold til den fremadrettede undervisning. Evaluering af elevernes udbytte kan eksempelvis tage afsæt i en afsluttende præsentation af elevernes filmproduktioner. Eleverne kan hver især præsentere deres film og mundtligt fortælle om deres erfaringer og valg af fremgangsmåde. I arbejdet med filmproduktion opstår ofte små individuelle tekniske erfaringer, som kan være interessante for andre også at kende til. En fælles afsluttende samtale i klassen om forløbet kan afdække hvilke udfordringer, der har været undervejs, eller hvilke eventuelle faktorer der skal tages hensyn til i fremtidige forløb.

Der kan også udarbejdes evalueringsskemaer eller spørgeskemaer, som eleverne udfylder i forbindelse med afslutningen af de enkelte forløb. Læreren kan på denne måde få samlet et overblik over elevernes resultater. Læreren må løbende vurdere og notere, om de enkelte

elever har opnået et tilfredsstillende resultat i forhold til opsatte læringsmål og på baggrund heraf planlægge den fremtidige undervisning. I forbindelse med evaluering er det også væsentligt at bemærke, at arbejdet med tegn skal opfattes som et hjælpemiddel i forhold til den løbende evaluering.

Eksempel på læringsmålstyret undervisningsforløb i filmkundskab: Gyserfilm

I dette eksemplariske undervisningsforløb skal eleverne i grupper producere en kort gyserfilm.

Planlægning

Der arbejdes i forløbet med områderne filmdramaturgi og filmiske virkemidler inden for kompetenceområdet filmproduktion.

I forløbet er følgende færdigheds- og vidensmål i fokus:

Eleven kan anvende filmdramaturgiske teknikker og modeller i filmiske fortællinger.

Eleven har viden om filmdramaturgiske forløb og modeller.

Eleven kan anvende filmiske virkemidler til at producere personlige udtryk i film.

Eleven har viden om anvendelse af filmiske virkemidler.

Formålet med forløbet er at styrke elevernes evne til at producere film med særlige genretræk.

I planlægningsfasen er produceret følgende læringsmål for forløbet:

- Eleverne kan producere en film under hensyntagen til gysergenrens genretræk.
- Eleverne kan anvende visuelle filmiske virkemidler til at fremme filmens fortælling.
- Eleverne kan producere et handlingsforløb, hvor der bevidst manipuleres med tilskuernes forventninger.

I forlængelse af ovenstående læringsmål er udarbejdet nogle tegn på målopfyldelse, som er lette at observere på i løbet af processen.

- Eleven anvender reallid til at skabe stemning i filmen.
- Eleven anvender krydsklipning til at manipulere med tilskuernes forventninger.
- Eleven tegner en spændingskurve over filmens handlingsforløb.

I forberedelsesfasen udvælges en række små filmsekvenser fra udvalgte gyserfilm, som kan inspirere eleverne i arbejdet med egne produktioner. Der tages naturligvis afsæt i elevernes alder ved valg af gyserfilm.

Læreren kan med fordel drøfte læringsmål med eleverne allerede i forberedelsesfasen, så de eventuelt kan være med til at påvirke læringsmålene.

Gennemførelse

Forløbet indledes med en indføring i læringsmålene og en introduktion af gysergenren. Derudover præsenteres eleverne for forskellige klip fra udvalgte gyserfilm. Der fokuseres på, hvordan den gode gyserfortælling rammer og skræmmer sit publikum optimalt. Eleverne kan med fordel selv være med til at udpege og forklare, hvordan dramaturgi og virkemidler sættes i spil i forhold til den skræmmende effekt.

De udvalgte filmklip anvendes som referenceramme for at lade eleverne producere egne film i grupper af passende størrelse. Eleverne producerer egne handlingforløb forud for selve produktionsprocessen. Det bør i den forbindelse sikres, at de enkelte filmprojekter er realistiske og i øvrigt modsvarer den tidsramme, der er afsat til forløbet. Forud for den egentlige filmproduktion kan der med fordel eksperimenteres med små cases, hvor relevante virkemidler og teknikker afprøves.

Læreren fungerer som vejleder og inspirator i produktionsprocessen. Det er væsentligt, at eleverne vejledes i at vælge tekniske løsninger, som nogenlunde beherskes. Undervejs i processen præsenterer eleverne deres foreløbige arbejde for de andre på holdet, og der redegøres for valg af virkemidler, dramaturgi og målgruppe. Sådanne løbende og korte præsentationer kan dels have en afklarende funktion for afsenderen og dels have inspirerende karakter for de andre på holdet. Det er helt afgørende for arbejdet med filmproduktion, at eleverne undervejs i processen har mulighed for at kigge hinanden over skulderen, og der tilstræbes i det hele taget en kultur i forløbet, hvor det er helt fint at hjælpe og inspirere hinanden.

Evaluering

I evalueringsfasen præsenteres de enkelte film, og eleverne redegør for deres overvejelser omkring valg af udtryk og indhold. Eleverne kan fx tage afsæt i spørgsmål som:

Lykkedes det at skabe den gyserfilm, der var målet? Hvilke udfordringer mødte vi undervejs? Hvordan kom vi videre?

Klassen evaluerer filmene i fællesskab. Herefter vil eleverne i dialog med læreren og de øvrige elever forholde sig til, hvorvidt læringsmålene er nået.

Vurderingen af den enkelte elevs præstationer tager udgangspunkt i en vurdering af filmene undervejs i produktionsprocessen sammenholdt med den andel, som eleven har bidraget med i det fælles produkt. Det er en fordel, hvis læreren undervejs i forløbet iagttager og noterer, hvilke udfordringer de enkelte elever støder på i løsning af opgaven.

3. Undervisningens tilrettelæggelse og indhold

Undervisningen bygges op omkring en række af produktionsforløb med varierende omfang, form og indhold. Produktionen foregår fortrinsvis i grupper af varierende størrelse. Arbejdet med filmanalyse foregår sideløbende og i vekselvirkning med arbejdet med filmproduktion. Eleverne analyserer film inden for forskellige genrer, parallelt med at de analyserer deres egne film. De ser hinandens produktioner og diskuterer dem – og lærer derved at give og modtage konstruktiv kritik. Eleverne lærer således de centrale filmfaglige begreber og værktøjer at kende ved at arbejde med dem både kreativt og analytisk, og deres viden om filmfaglige begreber og værktøjer fremmer en kreativ og struktureret arbejdsproces. Elevernes eget formelle og uformelle brug af filmmediet i både fritid og skole er en naturlig del af undervisningen og inddrages løbende.

Der skal sikres en progression i undervisningen og i læringsaktiviteterne. Udgangspunktet bør derfor være at starte med små øvelser og ende med en selvstændig produktion, hvor fagrelaterede og tværfaglige sammenhænge kan trækkes ind, herunder projektopgaven.

3.1 Undervisningsdifferentiering og inkluderende læring

Indholdet i valgfaget filmkundskab skal give mulighed for en undervisningsdifferentiering, der medfører, at den enkelte elev både kan udvikles og udfordres bedst muligt. Filmproduktionsforløb giver rig mulighed for at afprøve forskellige roller og opgaver, og dette giver samtidig eleverne lejlighed til at udbygge forskellige kompetencer. Dermed kan den enkelte elev få tilgodeset sine udfordringer i faget. Undervisningen kan eksempelvis

lægge op til, at der i produktionsforløbene arbejdes forskelligt med forproduktionen, hvor det skriftlige aspekt kan fylde mere eller mindre. Læreren kan desuden give enkelte elever lov til i højere grad at fokusere på filmoftagelserne, imens andre kan udfordres med manuskriptskrivning og storyboardproduktion.

Arbejdet med filmproduktion er alsidigt og rummer arbejdsopgaver af meget varierende karakter. Der er i filmkundskab således gode muligheder for at tilgodese elevernes forskellige forudsætninger, kompetencer og interesser, hvilket giver gode muligheder for at inkludere elever med særlige behov. En stor del af undervisningen vil desuden være visuelt og praktisk orienteret, hvilket kan tilgodese mange af de elever, der har svært ved en mere traditionel boglig undervisning.

3.2 Læremidler

Valgfaget tager udgangspunkt i brugen af mange forskellige læremidler. Fortrinsvis de audiovisuelle læremidler, hvor filmproduktioner naturligt vil spille en væsentlig rolle. Der vil dog også blive brug for at anvende tekstmateriale, fx når filmfaglige begreber skal forklares eller når genre-karakteristika skal eksemplificeres. Der lægges i høj grad op til anvendelse af digitale læremidler, der giver mulighed for at interagere og arbejde med tekst, billede og lyd på samme tid, hvilket er en forudsætning i faget filmkundskab. Derudover vil der, især i efterproduktionen hvor redigeringen finder sted, blive brug for at arbejde med redigeringsprogrammer og andre digitale værktøjer.

3.3 Varieret og anvendelsesorienteret undervisning

Filmkundskab skal præsentere en varieret og anvendelsesorienteret undervisning. Dette foregår i en vekselvirkning mellem analyse og produktion, hvor produktionen er udgangspunktet. Udgangspunktet for denne undervisning er elevernes forståelse og indsigt i kommunikationens vigtighed. Eleverne skal have viden om, hvad det er, de kommunikerer, hvordan de målretter kommunikationen, hvor de kommunikerer, hvem de målretter kommunikationen imod og hvorfor. Eleverne lærer i den forbindelse at anvende film som kommunikationsmiddel i mange forskellige sammenhænge, hvilket er med til at sikre variation i undervisningen.

Det er vigtigt ikke kun at lave film, der ses af lærerne og valgfagsholdet. Der skal også arbejdes med film, der har et konkret formål eller et budskab til en eller flere målgruppe(r) uden for skolen. I det arbejde bliver eleverne nødt til aktivt og konkret at forholde sig til kommunikationens form og indhold. Eleverne må vurdere, hvad de vil kommunikere til hvem og hvordan – og efterfølgende vurdere om kommunikationen lykkedes. Det er fx en god idé at lave film, der blander sig i en lokalpolitisk debat, så eleverne får helt konkrete erfaringer med at kommunikere i den rigtige medieoffentlighed.

3.4 Bevægelse

Undervisningens tilrettelæggelse og indhold skal tage udgangspunkt i, at faget er et aktivt fag, hvor eleverne oftest er i bevægelse og ikke er stillesiddende. Det er først og fremmest et praktisk fag, hvor eleverne lærer om filmmediet ved at anvende det. En filmproduktion kræver, at alle elever er i konstant aktivitet. Optagelserne finder ofte sted på flere locations, og eleverne må både under og imellem optagelserne bevæge sig rundt på skolen, i nærområdet eller til særligt udvalgte locations.

3.5 Den åbne skole

Undervisningen i filmkundskab vender sig naturligt mod omverdenen på flere måder. De filmproduktioner, som eleverne arbejder med, kan ofte tage udgangspunkt i temaer og historier, som de finder inspiration til i deres nærmiljø. Arbejdes der eksempelvis med dokumentarfilm, vil det i elevernes research-arbejde være oplagt at indtænke lokale problemstillinger, virksomheder og arbejdspladser. Dermed kan eleverne også blande sig i den lokale debat og blive en del af aktuelle temaer i lokalområdet. Faget giver også mulighed for at åbne sig internt på skolen. Det kan indebære at invitere skolens forældre, elever og lærere til filmforevisninger eller resultere i, at eleverne anvender deres filmproduktioner som talerør og dermed være med til at sætte dagsordenen på skolen, både kulturelt og indholdsmæssigt.

I faget filmkundskab vil det endvidere være meget væsentligt, at eleverne lærer at forholde sig til filmkulturen og dermed også biografkulturen. Et besøg i den lokale biograf til en filmforevisning og en efterfølgende rundvisning, der forklarer biografens særlige historie, tekniske installationer og nutidige udfordringer, vil derfor være et relevant input i undervisningen.

3.6 Den understøttende undervisning

Film drejer sig først og fremmest om kommunikation. I faget filmkundskab styrkes eleverne i at kommunikere, præcisere og målrette et indhold. Denne kompetence kan eleverne anvende i samtlige af skolens fag, men undervisningens indhold giver også mulighed for, at fagets indhold og fokusområder kan anvendes i den understøttende undervisning. Film kan fungere som et fremragende supplement til andre fags undervisning, både når det gælder indsigt og afklaring i forhold til et emne eller tema, som kvalificering af deres analyse- og forståelsesevner eller som hjælp til at kommunikere elevernes budskab ud.

I et samarbejde mellem fagene filmkundskab, dansk, samfundsfag og biologi kan eleverne fx lave en dokumentarfilm om en aktuell miljøproblematik i lokale vandløb. Der tages vandprøver og analyseres på plante- og dyrelivet i biologi. I samfundsfag undersøger eleverne den lokalpolitiske vinkel og de kommunale beslutningsprocesser. I dansk analyserer eleverne indlæggen i den lokale mediedebat og tilrettelægger deres argumentation og indlæg i debatten. I filmkundskab får eleverne kompetencer til at binde alle de faglige elementer sammen til en film og kommunikere et samlet budskab i levende billeder. Når de faglige elementer skal spille tæt sammen og kommunikeres tydeligt og forståeligt, stiller det store krav til det faglige niveau hele vejen rundt. Faglighederne sættes i spil på en aktiverende og motiverende måde, der udfordrer eleverne og skaber læring på tværs af fag og emner.

3.7 Valgfaget over to eller tre år

For elever, der gennemfører valgfaget over flere år, skal der i større grad fokuseres på en mere reflekterende og vurderende produktion samt en større analytisk forståelse og afprøvning af forskellige filmgenrer. Generelt i faget skal der sikres en progression i undervisningen, der muliggør, at man bevæger sig fra øvelse til småproduktioner for til sidst at kunne mestre og gennemføre store filmproduktioner over længere tid. Vælges valgfaget over flere år, vil det være naturligt at gennemføre flere større filmproduktioner af helt forskellig karakter.

3.8 Projekt opgaven

Film og levende billeder har et stort potentiale i forbindelse med den obligatoriske projekt opgave i 9. klasse – og med formidling og præsentation af resultater fra projektarbejder i det hele taget. Her anvendes filmproduktion ofte som fremlægningsform, og i valgfaget skal eleverne derfor styrkes i at anvende filmmediets særlige formsprog, således at de lærer at målrette deres filmproduktion imod projekt opgavens særlige krav og blive bevidst om, hvad der med fordel kan fremlægges verbalt, og hvad der egner sig til at blive formidlet i billeder.

4. Filmkundskabs kompetenceområder

Faget består af to kompetenceområder:

1. Filmproduktion
2. Filmanalyse

I afsnittet uddybes kompetenceområderne, og der gives eksempler på, hvordan der kan arbejdes med kompetenceområderne i undervisningen.

4.1 Filmproduktion

Filmdramaturgi

Arbejdet med filmdramaturgi har fokus på, hvordan man fortæller den gode historie på film. Eleverne skal i filmkundskab opnå viden om filmdramaturgiske modeller, og de skal lære at anvende de filmdramaturgiske teknikker til at producere filmiske fortællinger. Et godt kendskab til de centrale dramaturgiske begreber og værktøjer kan motivere eleverne og fremme en kreativ og struktureret arbejdsproces.

Dramaturgi er læren om at fortælle historier, dvs. hvordan en god historie skrues sammen. I danskundervisningen har eleverne arbejdet med især skriftlige fortællingers opbygning og komposition, men fordi filmen benytter et audiovisuelt formsprog, er der mange grundlæggende forhold i filmens måde at fortælle sine historier på, som adskiller sig

markant fra skriftsproget. Når filmen som udtryksform direkte appellerer til sanserne, bliver det muligt at opbygge fortællestrukturer og forløb, der umiddelbart taler direkte til tilskuerens følelser på en helt anden måde, end man kender det fra fx skriftsproget. De centrale faglige områder inden for filmdramaturgi er: Karakterer/Personer, Konflikt og konfliktoptrapning, Filmens plot og fremdrift samt Dramaturgiske modeller.

Karakterer/personer

Karakterer er de hovedpersoner og bipersoner, man møder i filmen. I film får man indtryk af karaktererne via deres ydre, dvs. deres udseende, deres replikker og måden, de opfører sig på. Man aflæser deres ansigtsudtryk, kropssprog og handlinger. Deres ydre fortæller noget om deres indre, dvs. om deres tanker, følelser og egenskaber. Man får også indtryk af karaktererne via deres omgivelser, dvs. rekvisitter og location.

Konflikt og konfliktoptrapning

Konflikter og problemer er grobunden for en god historie. Konflikt sætter gang i handling. En konflikt kan også udvikle sig. I begyndelsen af filmen er konflikten måske enkel og overskuelig, men bliver i løbet af filmen større og mere indviklet. Det kaldes konfliktoptrapning. Man skelner mellem indre og ydre konflikter. Indre konflikt betyder, at en person er i konflikt med sig selv. Ydre konflikt betyder, at en person er i konflikt med sine omgivelser.

Filmens plot og fremdrift

Filmens plot er kort fortalt filmens handling. Man skelner mellem hovedplot og sideplot. Filmens fremdrift handler fx om set-ups, som skaber forventning og en oplevelse af sammenhæng, når pay-off kommer og forløser forventningen. Der kan være en langsom, intens opbygning af spænding (suspense) og pludselige overraskelser (surprise). Fortællingens forløb er meget vigtig – altså rækkefølgen af begivenheder og timingen i forhold til, hvornår handlingens højdepunkter ligger.

Dramaturgiske modeller

Der findes forskellige modeller til at analysere films dramaturgi. De er meget velegnede til at skabe et overblik over handlingens forløb og personernes funktioner i forhold til historiens fremdrift. Kontraktmodellen, tre-akter-modellen og berettermodellen fokuserer på filmens forløb i forskellige faser. Aktantmodellen fokuserer på personerne og deres dramatiske funktioner.

Filmiske virkemidler

Arbejdet med filmiske virkemidler har fokus på, hvordan man bruger lyd og billeder til at understøtte filmfortællingen og skabe en medrivende film. Eleverne skal i filmkundskab opnå viden om filmiske virkemidler, og de skal lære at anvende virkemidlerne til at producere film med et varieret og personligt udtryk. Et godt kendskab til de filmiske virkemidler kan motivere eleverne og fremme en kreativ og struktureret arbejdsproces.

De filmiske virkemidler dækker over en bred palet af faglige begreber, der forholder sig til alt, hvad der kan ses på filmens billedside og høres på filmens lydside. Filmen taler til sanserne. Den benytter sig af former, udtryk og en ikonografi, der umiddelbart er sanselig og perceptuel tilgængelig. Arbejdet med de filmiske virkemidler handler om at skabe en bevidsthed omkring, hvordan fotografering, lyd, klipning osv. er med til at præge tilskuerens oplevelse, og hvordan en film berører os på andre måder end fx tekster. De centrale faglige områder inden for filmiske virkemidler er: Billedbeskæring og -komposition, Kamerabevægelser og -vinkler, Lys og farver, Lyd, Klipning samt Location og rekvisitter.

Billedbeskæring og -komposition

En billedbeskæring er et udsnit af den filmede virkelighed. I en film er kameraet tilskuerens øje, men synsfeltet er mindre end i virkeligheden. I et nærbillede er vi tæt på motivet, og i et totalbillede er vi langt fra motivet. Billedets komposition bliver bestemt af, hvordan billedets elementer er placeret. Det drejer sig bl.a. om linjerne i billedet og dybdekompositionen, dvs. forgrund, mellemgrund og baggrund. Billedkompositionen påvirker tilskuerens oplevelse af stemningen i en indstilling og underbygger dermed filmens handling.

Kamerabevægelser og -vinkler

Et filmkamera kan bevæges på mange måder, fx panorering, tilt og zoom. Kameraet kan være håndholdt eller stå på stativ. Alle typer bevægelse påvirker vores oplevelse af en scene. Bevægelserne er med til at skabe stemning og give os de informationer, der er vigtige for at forstå historien og personerne. Kameravinklen afgør, hvilket perspektiv vi ser et motiv fra. Vi kan se motivet nedefra (frøperspektiv), oppefra (fugleperspektiv) eller fra samme niveau som motivet (normalperspektiv). Perspektivet har betydning for vores oplevelse af det, vi ser. Kameravinklen afspejler bl.a. magtforholdet mellem personerne.

Lys og farver

Lys og lyssætning har afgørende betydning i film. Uden lys – ingen billeder. Lyset er med til at påvirke vores oplevelse af en scene. Det er afgørende, hvor meget lys der er, hvor lyskilden er placeret, og om lyset er fx varmt eller koldt. Farver er ligeledes med til at præge stemningen i en scene og kan desuden have symbolsk betydning.

Lyd

Lyd på film kan deles op i kategorierne tale, musik, reallyd og effektyd. Lyden har afgørende betydning for tilskuerens oplevelse af filmens stemning, sammenhæng og troværdighed. Man kalder ofte film for levende billeder og et visuelt medie. Men der er mere til sagen end det, vi ser. Lyden – alt det, vi hører – har en enorm betydning for vores oplevelse af film, og derfor er det mere præcist at kalde film et audiovisuelt medie.

Klipning

At klippe betyder at redigere en film, dvs. at sætte udvalgte optagelser sammen. Et klip er dét øjeblik, en indstilling slutter og en ny indstilling begynder. To optagelser er klippet sammen. Klipningen er meget vigtig for vores oplevelse af filmens forløb og sammenhæng – filmens kontinuitet. Klippetempoet betyder meget for vores oplevelse af filmen. Klippetempoet i en film er afhængigt af, hvor lange indstillingerne er. I nogle historier er det vigtigt at vide, hvad der foregår flere steder på én gang. Ved hjælp af krydsklipning og parallelklipning kan vi følge flere forskellige handlingsforløb, der foregår samtidig.

Location og rekvisitter

Stedet, hvor en scene foregår og de konkrete rekvisitter, der er centrale i billedet, spiller en vigtig rolle for filmens æstetiske udtryk og er således også en del af de filmiske virkemidler. En location er det sted, hvor en scene optages, når det ikke er i et studie. Den er med til at skabe stemning og kan have symbolsk betydning. Når vi taler om en films location, taler vi om det miljø, filmen foregår i. Selvom en location ser helt naturlig ud på filmen, har der ofte været en scenograf og arbejdet med scenografien (rummets udtryk). Rekvisitter er genstande, der bruges i film. En rekvisit kan være med til at skabe et troværdigt miljø eller have en symbolsk betydning. Ofte har en rekvisit en afgørende betydning for handlingen.

Produktionsproces

Produktion af film er en sammensat og ofte kompleks proces. Eleverne skal i filmkundskab opnå viden om faser og arbejdsopgaver i en filmproduktions forløb, og de skal lære at gennemføre en filmproduktions forløb i alle dens faser.

Præproduktion – planlægningsværktøjer

Planlægningsarbejdet er afgørende for en vellykket produktionsproces. Eleverne skal få inspiration og værktøjer til at generere og udvikle idéer og beskrive dem i kort form som en synopsis. De skal lære at udvikle plottet til en historie og skrive det i et manuskript. Desuden skal de vide, hvordan manuskriptet kan brydes op i scener og indstillinger i en drejebog eller et storyboard med beskrivelse af lyd og billeder i hver enkelt optagelse. Det er dog vigtigt, at disse planlægningsværktøjer ikke benyttes rigidt, og at eleverne også arbejder mere intuitivt med at skabe levende billeder. Et godt kendskab til planlægningsværktøjerne skal således fremme en kreativ og struktureret arbejdsproces.

Produktion – teams og arbejdsfordeling

Filmproduktion er teamarbejde, og eleverne skal lære de forskellige funktioner og arbejdsopgaver at kende i et produktionsteam. Alle elever bør så vidt muligt få erfaringer med alle funktioner, for det er forskellige faglige kompetencer, der er i spil. Produktionsteamets størrelse og sammensætning er helt afhængig af det konkrete filmprojekt. Ved produktion af større fiktionsfilm er der således brug for et stort filmhold med mange forskellige funktioner og roller både foran og bag kameraet, mens det fx ved produktion af et kort nyhedsindslag kan være hensigtsmæssigt med et mindre team bestående af en journalist, en kameramand og en lydmand. Eleverne skal således også lære at sammensætte et produktionshold med en størrelse og opgavefordeling, der passer til forskellige typer af filmproduktioner.

Postproduktion – redigering, visning og deling

I helt enkle øvelser kan eleverne lære at benytte klip-i-kamera teknik eller meget enkle redigeringsværktøjer. Men eleverne skal også lære at redigere film på et mere avanceret niveau og kunne udnytte, hvordan lyd, billeder, overgange, effekter, tekst, grafik m.m. kan spille sammen og styrke filmens udtryk og understøtte fortællingen. Som sidste led i processen skal filmen ud til sit publikum. Det kan ske ved at arrangere filmpremiere på skolen med filmplakater og filmannoncer m.v., men det kan også ske ved at gøre filmen tilgængelig online for herigennem at dele den med andre, fx på åbne eller lukkede videotjenester eller via sociale medier. Eleverne skal i den sammenhæng også have kendskab til de regler for ophavsret, der gælder for at benytte andres indhold, fx musik, billeder og filmklip, i sin film. Eleverne skal således opnå kompetencer til at vurdere, hvordan man bedst får en film hele vejen ud til sit publikum.

Film i samspil

Film og levende billeder er en udtryksform, der ofte indgår i samspil med andre medieudtryk på forskellige medieplatforme. Eleverne skal i filmkundskab opnå viden om, hvordan man anvender film som udtryksform i multimodale mediekontekster, og de skal lære at anvende deres egne film kommunikativt i samspil med andre medieudtryk. Eleverne skal producere filmiske udtryk til brug på websider og i skærmpresentationer, og film der indgår som et element i en alsidig fremlæggelse af et projektarbejde. De arbejder således med at vurdere filmmediets styrker og svagheder i forhold til konkrete kommunikationsopgaver og lærer herved at udnytte mediets kommunikative potentialer optimalt.

Udstyrsbetjening

Der benyttes digitalt udstyr i alle faser af en filmproduktion, og når man skal realisere sin film, er det afgørende at kunne betjene det nødvendige udstyr. Eleverne skal i filmkundskab opnå viden om tidssvarende teknisk udstyr og software, og de skal lære at betjene udstyr og værktøjer til at optage, redigere og dele film. Eleverne skal lære at betjene et videokamera med ekstern mikrofon og have kendskab til de vigtigste optagefunktioner for både billede og lyd. De skal kunne gennemføre kamerabevægelser og -kørsler, og de skal kunne sætte lys til en optagelse. Eleverne skal også kunne betjene et redigeringsprogram med avancerede muligheder for lave præcise klip og overgange, lægge flere lydspor på og arbejde med effekter, tekster m.v. Der findes herudover enkle kameraer og redigeringsværktøjer indbygget i andre enheder, som fx tablets og mobiltelefoner, og eleverne kan med fordel arbejde med at udnytte disse til enkle og hurtige små øvelser og produktionsforløb. Eleverne må også have kendskab til, hvordan man kan gemme og konvertere film i forskellige formater og på forskellige medier til forskellige formål. Endelig skal de kunne lægge deres film op på forskellige åbne og lukkede webtjenester og dele dem med andre – bl.a. via sociale medier.

4.2 Filmanalyse

Filmgenrer

Arbejdet med filmgenrer har fokus på at skabe et overblik over de mange forskellige måder, man kan lave film på. Film som fortælleform er mangestrengt og kompleks, og eleverne skal have indsigt i, at filmens funktion varierer fra produktion til produktion, at filmen vil noget forskelligt med sit publikum, og at den anvender forskellige dramaturgiske og filmiske virkemidler for at opnå dette. Eleverne skal stifte bekendtskab med centrale filmgenrer og opnå forståelse for genrerens særlige karakteristika samt kunne adskille disse fra hinanden igennem analyse og tolkning af film.

Et godt genrekendskab vil styrke eleverne i deres arbejde med både simple narrative strukturer og mere komplekse og formeksperimenterende film. Derudover skal arbejdet med de forskellige filmgenrer resultere i, at eleverne får en klar fornemmelse for filmmediets måde at skildre fiktion og ikke-fiktion på. I takt med at filmproduktion som kommunikationsmiddel er blevet tilgængeligt for alle i de sidste årtier, skal eleverne også have kendskab til afsender-meddelelse-modtager-forhold, der vil være væsentligt at kunne argumentere ud fra, når eleverne skal analysere både professionelle og ikke-professionelle filmproduktioner.

Filmæstetik

Arbejdet med filmæstetik har fokus på elevernes forståelse af, hvordan lyd og billeder understøtter filmfortællingen og er med til at skabe en medrivende filmoplevelse. Eleverne skal i filmkundskab opnå viden om filmiske virkemidler, og de skal lære at analysere og vurdere virkemidlernes æstetiske funktioner i film. Et godt kendskab til de filmiske virkemidler styrker elevernes evne til at forstå filmens æstetiske udtryk og virkning på sit publikum og kvalificerer elevernes filmoplevelse.

Eleverne skal kunne anvende de centrale filmiske virkemidler i deres italesættelse af filmens præmis, således at fagbegreberne bliver en del af deres analyseapparat og forståelsesparameter, når de arbejder analyserende og tolkende med film. Samtidig skal de have en forståelse for de forskellige filmgenrers særlige filmæstetik.

Filmæstetik har således fokus på den analytiske brug af filmiske virkemidler. Virkemidlerne er mere uddybende beskrevet under afsnittet Filmiske virkemidler.

Filmkomposition

Arbejdet med filmkomposition har fokus på elevernes filmdramaturgiske forståelse og på, hvordan man analyserer og vurderer den gode historie på film. Eleverne skal i filmkundskab opnå viden om filmdramaturgi, og de skal lære at analysere og vurdere filmens dramaturgi og udtryk. Et godt kendskab til de centrale dramaturgiske begreber og værktøjer styrker elevernes evne til at forstå filmfortællingens opbygning og kvalificerer deres filmoplevelse.

Eleverne skal kende til centrale dramaturgiske modeller og kunne anvende disse i deres arbejde med at analysere film. Filmdramaturgiens særlige virkemidler, som set-up/pay-off, flash back/flash forward, ledetråde, symboler og intertekstualitet, skal være en del af elevernes begrebsapparat, når de beskæftiger sig analyserende med film. Endelig skal eleverne have forståelse for filmens kompositoriske forløb og dets betydning for tilskueren med udgangspunkt i det, filmen fortæller, og det den undlader at fortælle.

Filmkomposition har således fokus på filmdramaturgi i et analytisk perspektiv. Film-dramaturgi er mere uddybende beskrevet under afsnittet Film-dramaturgi.

Filmkultur

Arbejdet med filmkultur har fokus på den mediekultur, som filmmediet indgår i, og på filmens kulturelle betydning i et historisk, socialt og dannelsesperspektiv. Filmmediet har været en af de fremtrædende fortælleformer i over 100 år og har dermed også haft en væsentlig betydning for, hvordan vi som mennesker opfatter os selv, forholder os til omverdenen og anskuer fortiden. Eleverne skal arbejde med filmhistoriske eksempler og igennem disse opnå viden om filmens kulturelle gennemslagskraft samt lære at perspektivere filmens indhold til deres samtid og selvforståelse.

Samtidig skal eleverne have forståelse for, hvorledes filmproduktioner i dag indgår i samspil med andre medier og udtryksformer. Filmproduktion er i dag tilgængeligt for alle, og alle har muligheden for at skabe film. Dette ændrer på den måde, hvorpå vi anskuer film og forholder os til filmproduktioner. Eleverne skal derfor lære om, hvordan filmen anvendes som udtryksform, og hvilken betydning det får for filmen som produkt. I sammenhæng med dette skal eleverne have indsigt i de sociale og internetbaserede medieproduktioner, hvor filmmediet ofte optræder som kommunikationsmiddel. Denne indsigt skal eleverne også kunne kanalisere ud i en analyse og en kritisk perspektivering til deres eget liv.

Relaterede moduler

Kom godt i gang med arbejdet med læringsmål

It og medier - vejledning

Sproglig udvikling - vejledning

Innovation og entreprenørskab - vejledning

Emneord

Vejledning,

Baggrundsoplysninger om siden

